

Toespraak van partijvoorzitter mr. M.J.E.M. Jager op het congres van D66 op 10 februari 1990 te Apeidoorn.

EMBARGO TOT HET MOMENT VAN UITSPREKEN
(onder voorbehoud van wijzigingen)

Dames en Heren,

In deze voorlaatste toespraak als partijvoorzitter zal ik mij weer eens houden aan wat ik in mijn eerste toespraak van februari 1989 heb aangekondigd met betrekking tot de aard en inhoud van dit soort toespraken. Daarom dit keer ook wat aandacht voor de interne stand van zaken binnen de partij.

Op het congres van 1 juli vorig jaar waar we onder zo grote tijdsdruk ons verkiezingsprogramma hebben vastgesteld heb ik al gezegd dat er op Hoofdbestuur en fracties een zware verantwoordelijkheid rustte om direct na de afsluiting van de verkiezingscampagnes voor kamer en gemeenteraden te komen met maatregelen om de interne politieke discussie meer mogelijkheden te bieden. Daarbij gaat het dan zowel om het effectiever gebruik maken van in en rond onze partij aanwezige kennis en deskundigheid als om het bepaald niet minder belangrijke verbreden van de deelname aan de interne gedachtenvorming voorafgaande aan uiteindelijke standpuntbepaling van de partij middels congresbesluiten.

Dit vraagstuk is inmiddels in zeer goede samenwerking tussen Hoofdbestuur, tweede en eerste kamerfractie, en de besturen van SWB en PSVI opgepakt. We hebben daarbij alle aandacht gericht op het verbeteren van de afstemming van activiteiten in de partij op inzichten, wensen en behoeften van alle betrokken geledingen en op het verbeteren van de doorstroming van ideeën tussen de verschillende niveau's binnen de partij. Tevens moet het ook in de negentiger jaren interessant blijven voor in politieke en maatschappelijke vraagstukken geïnteresseerde mensen om middels D66 deel te nemen aan en een bijdrage te leveren aan de formulering van politieke antwoorden op en oplossingen voor die vraag-

stukken D66 als ideeënpartij blijft ons uitgangspunt. De plaats en rol in onze samenleving van het instituut politieke partij zal daarbij niet buiten beschouwing kunnen blijven. Ik verwijs naar het rapport van de commissie 2001 dat daarover een aantal prikkelende opmerkingen maakt.

Als we nu deze wensen of doelstellingen voor een verbeterde interne werkwijze van onze partij plaatsen naast de ons ter beschikking staande zeer beperkte financiële middelen dringt de conclusie zich als het ware vanzelf op: alle beschikbare middelen, zowel financieel als personeel, zowel betaald als vrijwillig, van partij, swb, psvi en deels ook van de tweede kamer fractie zullen maximaal gecoördineerd ingezet moeten worden voor het bereiken van die doelen. Daartoe zal verbetering van de besluitvorming binnen de partij over de interne politieke middellange termijn agenda en vervolgens van de afstemming daarop van de activiteiten van alle betrokken organen en geledingen moeten plaats vinden. Uitvloeisel daarvan zal ook zijn een verbeterde organisatie en waar mogelijk zelfs integratie van de werkapparaten van partij, swb en psvi en een vergrote bijdrage en betrokkenheid vanuit het potentieel van de fractie.

Over de hoofdlijnen van een nieuwe aanpak van dit vraagstuk is inmiddels overeenstemming bereikt met alle betrokken organen en wij hopen met elkaar direct na de gemeenteraadsverkiezingen een daadwerkelijk begin te maken met de uitwerking daarvan in concrete actieplannen. Tegen deze achtergrond bezien is het bijzonder jammer dat we in zeer korte tijd twee ervaren krachten binnen onze partij gaan verliezen. Per 1 maart zal Erik van der Hoeven vertrekken als directeur SWB en per 1 april vertrekt Maarten Brackel als directeur PSVI. Met alle begrip en ook respect voor de achtergronden van en hun overwegingen bij deze stap zullen wij juist op dit moment dat wij een nieuw begin

maken met onze interne werkwijze hun bijdrage aan de verder gedachtenvorming en uitwerking daarvan noch missen. Erik en Maarten we zullen zeker nog op andere momenten gelegenheid hebben afscheid van jullie te nemen, maar vandaag hier op jullie laatste AlV in jullie huidige functies wil ik jullie namens alle D66ers heel hartelijk bedanken voor de gigantische inzet, loyaliteit en het doorzettingsvermogen waarmee jullie de belangen van die soms zo chaotisch georganiseerde partij hebben gediend. We hopen jullie nog vaak te zien en ook terug te mogen vallen op jullie expertise als we er even een keer niet helemaal uitkomen.

Dames en Heren,

Alvorens met het oog op de komende gemeenteraadsverkiezingen af te ronden met enige opmerkingen over D66 en het Binnenlands Bestuur wil ik kort nog iets zeggen over de partij D66 en Oost-Europa.

De ontwikkelingen in Oost-Europa zijn in een adembenemend tempo op ons afgekomen. Ongetwijfeld zal straks ook Hans van Mierlo daar nog wel iets over zeggen. Ook bij het vorige agendapunt is er al over gesproken. Ik wil mij hier nu beperken tot een overzicht van de activiteiten tot nog toe van het hoofdbestuur en in het bijzonder de secretaris buitenland en het partijsecretariaat met betrekking tot die ontwikkelingen in Oost Europa.

Allereerst gaat het daarbij om het opbouwen van contacten met nieuwe of zich vernieuwende politieke partijen in oost-europese landen en dan natuurlijk met die partijen die een duidelijke en onmiskenbare bijdrage leveren aan de totstandkoming van een democratische rechtsorde. Al sinds 1988 bestonden er voorzichtige contacten vanuit het hoofdbestuur met enkele klassieke oost-europese partijen, zoals de Poolse Verenigde Boerenpartij en de agrarische unie in Bulgarije. Beide partijen kozen voor steun aan

de oppositie in hun landen. De Polen maakten daardoor de weg vrij voor de eerste niet door communisten gedomineerde regering en de bulgaarse agrarische unie besloot deze week geen steun te geven aan een nieuwe regering met de communisten, waardoor zij een belangrijke bijdrage levert aan de verdere uitbouw van de positie van de Unie van democratische krachten in dat land.

Maar behalve met dit soort zich vernieuwende partijen is en wordt ook contact gelegd met geheel nieuwe partijen zoals de vrije democratische alliantie in Hongarije. D66 woonde vorig jaar oktober het congres bij van deze partij, die een uitgesproken rol speelt in de vernieuwing van de hongaarse constitutie. Verder zijn er contacten geweest met nieuwe Joegoslavische en Oostduitse partijen. Uitgangspunt bij al deze contacten is dat zij slechts plaatsvinden met partijen die democratisch zijn naar karakter en doeleinden en dus bijdragen aan de opbouw van een democratische rechtsorde en politiek systeem terwijl zij geen nationalistische ideologie aanhangen. Noodzakelijkerwijs moeten in dit stadium van de ontwikkelingen die elkaar razendsnel opvolgen volstaan worden met dit soort nogal algemene toetsstenen, omdat het onmogelijk is de zich veranderende en nieuw opkomende partijen in Oost Europa de hier in het westen zo vertrouwde etiketten op te plakken. De haast dwangmatige neiging bij velen in het westen om het politieke landschap van Oost Europa op te delen in de bekende oude westeuropese driedeling lijkt ons tamelijk overhaast. Ook lijken dikwijls de redenen daarvoor niet van eigenbelang ontbloot.

In het kader van het zoeken naar vergroting van de mogelijkheden voor actieve ondersteuning van de nieuwe democratische partijen hebben sedert vorig najaar de secretarissen buitenland van de vier grootste partijen met elkaar overleg gepleegd. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een gezamenlijk verzoek van de vier

partijvoorzitters aan het kabinet om daarvoor financiële middelen ter beschikking te stellen. Het lijkt erop dat daarop in positieve zin zal worden gereageerd.

Tot slot van dit onderdeel wil ik U allen nog wijzen op de grote Oost-West conferentie die in juni 1990 door ons zal worden georganiseerd. De voorbereidingen daarvoor zijn reeds in 1988 gestart. Het geheel is natuurlijk in een wel heel bijzonder licht komen te staan door de recente ontwikkelingen. Aan de conferentie zullen enige tientallen partijen uit Oost en West Europa deelnemen en ook de Sovjet Unie en de Verenigde Staten zullen vertegenwoordigd zijn. Gedurende vier dagen zal in Hoenderlo gesproken worden over de mogelijkheden van samenwerking op de terreinen van landbouw en milieu en over de wijze waarop de veiligheid in Europa in de toekomst verzekerd kan worden.

Medewerking is toegezegd door wetenschappers van de landbouwuniversiteit te Wageningen. Ook staat reeds vast dat de Deense minister van Milieu en de westduitse ambassadeur in Nederland de heer von der Gablenz deel zullen nemen. Er is echter wel een probleem. Veel van de partijen in Oost Europa die worden uitgenodigd beschikken niet over de middelen om de deelname voor hun afgevaardigden te betalen, terwijl ondanks de daarvoor extra uitgetrokken middelen op de zojuist vastgestelde begroting van de partij ook onze ruimte daarvoor te gering is. Het hoofdbestuur doet daarom een dringend beroep op U als congresgangers en via U op de thuisblijvers om financieel mee te helpen. De statenfractie van Flevoland is U daar in voorgegaan door te besluiten om voor drie deelnemers uit Oost-Europa een bijdrage in de kosten ter beschikking te stellen van elk vijfhonderd gulden. Natuurlijk zijn ook andere vormen van financiële ondersteuning denkbaar. Ik vraag u individueel dan wel afdelings- of fractiegewijs daarover vandaag nog contact op te nemen met Ruud van der Steeg onze

penningmeester die daarvoor te vinden is in de speciale stand voor dit doel, waar U tijdens de lunchpauze ook J.W. Bertens, Doeke Eisma en Frits Herman de Groot zult aantreffen voor informele contacten over de ontwikkelingen in Oost Europa die ons allen zo bezig houden.

Dames en Heren,

Ons congres staat de rest van de dag in het teken van het lokaal bestuur. Nadat straks professor Idenburg, die ik nu alvast hartelijk bedank voor zijn medewerking, ons ook voor D66ers ongetwijfeld prikkelende opmerkingen heeft toegevoegd krijgt U in een drietal parallelsessies de gelegenheid door te praten over de concepties van D66 over de inrichting van ons binnenlands bestuur, over de vergroting en bewaking van de democratie binnen de gemeente enerzijds en over machtsvorming anderzijds. Ik ga daar hier nu niet op vooruitlopen. Ik wil slechts een enkel ding kwijt in het licht van de komende lokale verkiezingen.

Allereerst is dat onze vreugde over het feit dat we het dit keer op 21 maart weer eens kunnen hebben over gemeenteraadsverkiezingen. Natuurlijk weten we allemaal dat helaas nog te veel mensen hun stemgedrag bij gemeenteraadsverkiezingen laten bepalen door het landelijk optreden van partijen alleen. Maar toch zijn dit keer deze verkiezingen geen opmaat tot of onderdeel van een campagne voor nationale verkiezingen en dat is goed. Het legt overigens wel een zware taak op onze lokale kandidaten in de ongeveer 250 plaatsen waar we meedoen om zeer intensief en actief vooral ook in een zo persoonlijk mogelijke benadering de kiezer te overtuigen van de juistheid van de D66 oplossingen in hun gemeente.

Daarbij spreekt het voor iedere lokale d66 politicus voor zich dat het behoud van ons milieu de harde randvoorwaarde is ook en